

KNJIGA FRANJE ŠATOVIĆA - VRIJEDAN SPOMENIK JEZIČNE I MATERIJALNE KULTURE

Franjo Šatović, *Cerje; Prigorske stare navade*; Mala biblioteka
“Dragutin Domjanić”, knj. 67.

Ovom knjigom od tri stotine stranica dr. Šatović tiskom je na cerskoj kajkavštini objelodanio (kako stoji u podnaslovu) *življe, coprije, poslovice, priče i šale cerske fare i šašinovečke općine*. Predanim marom i upornošću kao rijetko tko Šatović je skupljao i bilježio pripovijedanja svojih kazivača, njih tridesetpetero, mahom starih ljudi, dakako da je u tom smislu na papir stavio i svoja osobna pamćenja. Iz kazala vidljivo je da je skupljenu građu u knjizi rasporedio u dvadeset tematskih cjelina: od opisa i ubikacije kraja i sela cerske fare i šašinovečke općine, od imena, prezimena i prišvaraka, od nazivlja šuma, polja i vinograda, od nazivlja korova, cvijeća i gljiva, od nazivlja svakovrsne živadi, od nazivlja jela i pila, od starih navada i običaja vezanih uz crkvene blagdane i svetke, o urocima, coprijama i sanjama, o poslovicama, zagonetkama i pitalicama, o onom što se pripovijeda, o onom što se pjeva, o onom što je šala, pošalica, pa sve do onog završnog dijela u knjizi pod naslovom *Kaj se ne govori pred bosemi*; reklo bi se u prijevodu: *Što se ne govori pred djecom*, a

svodi se na bilježenje kazivanja pomalo opsćenog i lascivnog sadržaja. Ono pak što je mene kao urednika ove knjige posebno frapiralo jest činjenica neobično bogatog Šatovićeva fusnotarija s preko šest stotina fusnota, s pomoću kojih se uz navođenje popratnih podataka vremena i prostora prije svega dokumentirano sagledavaju varijantni sadržajni oblici iz drugih kajkavskih ali i štokavskih sredina. Sve u svemu reklo bi se: knjiga je zapravo preslika života koji se poviješću manifestirao u svim svojim oblicima, danas pak živi samo u krhotinama. Ovdje, u knjizi, bogatoj starinskim foto materijalom - ispisom i bilježenjem kazivanja sudionika, prije svega autorova cerskoga kraja, daje se kao osebužno štivo, s nakanom da se u ovom novovjeku dobu kao vrlo vrijedan spomenik jezične i materijalne kulture otme zaboravu.

(Promotivno slovo, 1. lipnja 2013,
Sv. Ivan Zelina)

Ivo Kalinski

IVAN KUTNJAK: NEČASTIVI U SNU PONOĆNE HRVATSKE

(Biblioteka *Insula*, Čakovec 2013.)

Ivan Kutnjak (r.1941) znatno je ime hrvatske književnosti. Dosad je tiskom objelodanio desetak knjiga, ponajviše zbirki pjesama na kajkavskom ali i na standardnom jeziku, što govori da je bilingvalac, potkraj 90-ih objavio je i panoramu kajkavskoga pjesništva te prošle godine knjigu *Kajkavski peteroliski capriccio*, koja je antologijski i kritički pristup suvremenom kajkavskom ženskom pjesništvu.

Nečastivi u snu ponoćne Hrvatske najnovija je Kutnjakova knjiga eseja, rasprava i kritika, mahom sada na jednom mjestu skupljenih radova zadnjih desetak godina književne

suradnje s mnogim hrvatskim periodikama i tjednicima za kulturu. Ovako uknjižena tek sada razotkriva svoju vrijednost, naime autorovu stvaralačku preokupaciju. A ta je autorova preokupacija usmjerena ne samo na kritičko-esejističko sagledavanje vršnoga kajkavskoga pjesničkog izričaja, osobito suvremenoga, i njegova mjesta u kontekstu matične književnosti i kulture nego i na imena onih tihih i samozatajnih poslanika riječi za koje se običava reći da spadaju u klasu *minores*. Dakako, Kutnjak je svjestan da je cjelokupan predmetni korpus kojim se bavi bez inkorporiranja tih tzv. ma-

lenih krnj i nepotpun i teško bi bez njih bilo izreći ikakvu nazovu pozlatu za one inicijalno stvaralački najsnažnije. Zato će se on u razmišljanjima referirati, citatno ili parafrazom, na mišljenja/razmišljanja nekoliko stotina imena onih koji su se na bilo koji način time bavili, što mi se u najmanju ruku rečeno čini poštenim i krajnje korektnim. U tom smislu, u smislu stanovite stvaralačke interferencije starih i novih pjesničkih znakova i imena, u smislu sudaranja starinske kantilene i novovjeke postmodernističke traume - da ih tako nazovemo, dragocjeni su mnogi Kutnjakovi tekstovi. Poneki od tih tekstova pravi su dragulji. Naprimjer onaj kojim se govori o kajkavskom pjesničkom sučeljavanju u obzoru moderne, tekst o posmodernističkim pjesničkim *ziskavanjima i harcuvanjima*, tekst koji govori o tragovima europskih korijena u hrvatskoj književnosti ili pak tekst o hrvatskokajkavskom karijatidisu.

Nesebičnom doprinosu matičnoj književnosti svakako je pridodati Kutnjakova razmišljanja unutar temata koji se vežu uz književna imena domicilnog međimurskog ili varaždinskog podneblja, bilo da se radi o pučkom pis-

cu ili o suvremenom desperadosu. Ali nije Kutnjak zaobišao, dakako kritički referentno – a i čemu bi – eklatantne primjerke epigramatike, gnome, aksiomatike kao iznjedreni autoironijski iskustveni bumerang tradicijske kulture.

Tekstovima u knjizi *Nečastivi u snu ponoćne Hrvatske*, koja već naslovom sugerira mnoge konotacije o kojima bi trebalo posebno govoriti – Kutnjak je snažno naćeo i bivšu i suvremenu kajkavsku stvarnost, osobito pjesničku, ali je istodobno otvorio vrata i one druge, virtualne stvaralačke stvarnosti, njezine mijene i preobražaje, najavljujući nov način obostranog tetošenja božanske aure i monstroznosti čovjeka, vremena i prostora. Doista vrijedna autorova knjiga kojom se na nov način raspravama, esejistički i kritički sagledavaju, utočnjuju i usustavljaju mnoga ne samo poznata nego i nepoznata, pa i neuralgična mjesta i pojave s područja, prije svega, naše kajkavske kulture.

(Promotivno slovo; 1. lipnja 2013.,
Sv. Ivan Zelina)

Ivo Kalinski

KUTNJAKOVI NAČINI BIVANJA U ORIGINALU

(Ivan Kutnjak, *NEČASTIVI U SNU PONOĆNE HRVATSKE*, *Insula*,
Čakovec, 2013.)

Ako igdje, u analizi ove knjige krenuti je – od naslova. Budući da su naslovi portali - u njih čovjek oduvijek ulaže svoju invenciju jer o njima uvelike ovisi reakcija recipijenta. Naslovni sklop *Nečastivi u snu ponoćne Hrvatske* trostrukom uključenošću leksema *kmice* (nečastivi, san, ponoć), produktivno gnijezdo konotacija koje aktualiziraju zbilju, govori o činjenici da je *kaj* koji (i kako ga) čita Kutnjak u bitki s vremenom i njegovim nedoumicama, onaj/onakav koji se ne oslanja na svoju hipertrofiranu arkadičnu komponentu nego se uhvatio u koštac s esencijalnim, podsvjesnim, s tjeskobama vremena, njegovim raskolima i apsurdima urezanim u individualno pamćenje. Za govor o takvim temama nužan je – ne samo senzibili-

tet nego i izbrušen jezik. Kutnjak, birajući aktualne i poetički moderne autore, svjedoči *kaj* upravo takvim.

Predstaviti knjigu jest predstaviti i njenog autora. U ovom slučaju, kad govorimo o autoru, Ivanu Kutnjaku – govorimo o intelektualcu sa strastvenom zainteresiranošću za temu, koji je racionalno i emotivno prisutan u stavu i rečenici; o temi govori pojmom i slikom, impresijom i argumentiranim sudom. On je osoba skokovita razvoja: začahuri se i radi na svojoj dionici gotovo potajno, iz čahure izlazi dovršen i nov.

Razvidna su dva razvojna skoka: kasnih 80-ih – izrazito post/modernizira svoju poetiku, a kasnih 90-ih intenzivno radi na sabira-